

Nederlands spreken, maak

Ouders die langere tijd in het buitenland verblijven, lopen regelmatig tegen het probleem aan: hun kind komt in het dagelijks leven weinig in contact met de Nederlandse taal en de spreekvaardigheid laat daardoor soms te wensen over. Zeker als maar één ouder Nederlands spreekt, is het moeilijk om het taalniveau op peil te houden. Atty Evci (ouder) en Berry Vos (leerkracht) uit Antalya en Pieter de Kool van de Stichting NOB geven enkele praktische tips.

“Ik woon sinds 1991 in Turkije en ben getrouwd met een Turkse man”, vertelt Atty Evci. “Wij hebben twee kinderen van 9 en 13 jaar oud. Zij zijn allebei hier geboren en gaan naar de NTC-school in Antalya. Ik merk dat het voor hen lastig is om in het Nederlands te communiceren, omdat dat hun tweede taal is.”

Een herkenbaar probleem. Hoe kan je ervoor zorgen dat deze kinderen hun spreekvaardigheid in het Nederlands vergroten? “Maak er thuis een gewoonte van en zorg dat het leuk blijft”, is het advies van Pieter de Kool, onderwijskundig adviseur bij de Stichting NOB. “Zodra je het te zwaar maakt, verliezen kinderen de interesse en wordt het veel moeilijker om hun Nederlands te verbeteren.”

Woordenschat ontwikkelen

“Spreekvaardigheid, lezen, spellen, woordenschat, taalbeschouwing en cultuur komen op elke NTC-school aan de orde”, vertelt Pieter, “maar

waar de nadruk op ligt, kan per kind verschillen. Als de spreekvaardigheid van een leerling te wensen overlaat, adviseert de Stichting NOB vaak om meer tijd te investeren in woordenschatonderwijs.”

Anders gezegd: als je niet genoeg woorden kent, kun je moeilijk iets duidelijk maken. Berry Vos, leerkracht in Antalya, kan hierover meepraten. “In het begin was ons onderwijs erg gericht op spelling. Dit werkte moeizaam, omdat de kinderen weinig woorden kennen. Spelling vereist een bepaald kennisniveau van het Nederlands. Nu doen we meer aan de ontwikkeling van de woordenschat. We werken met thema’s en dat is een succes. De afgelopen maanden ging het bijvoorbeeld over de Middeleeuwen en het circus. Dat behandelden we niet alleen in de klas, maar ook tijdens buitenschoolse activiteiten. We hebben een speurtocht door de oude stad gehouden toen we het over de Middeleeuwen hadden. Het thema

‘circus’ werd met echte circusacts door de kinderen afgesloten. Natuurlijk verwerken we tijdens deze activiteiten alle Nederlandse begrippen die we hebben behandeld.”

Consequent zijn

Hoe kun je als ouder je kinderen helpen bij het vergroten van hun spreekvaardigheid? Deskundigen noemen ‘consequent zijn’ als belangrijkste voorwaarde. Atty worstelt hier soms mee. “Mijn kinderen hebben niet zo’n groot Nederlands vocabulaire. Ik merk dat zij het lastig vinden om bepaalde dingen te benoemen. Ik wijd dat gedeeltelijk aan mijzelf. Ik was nooit zo goed in voorlezen en ik vind het nog steeds lastig om consequent Nederlands met hen te spreken. Turks is natuurlijk niet mijn eerste taal,

er een gewoonte van

VERSCHILLENDE RICHTINGEN, VERSCHILLENDE AANPAK

In het NTC-onderwijs is er een grote diversiteit in leeftijdsgroepen en taalniveaus. Om het overzichtelijk te maken, zijn deze verschillen in drie richtingen verdeeld: Richting 1, 2 en 3. Iedere richting heeft haar eigen doelstellingen.

- **NTC Richting 1:** Deze kinderen spreken thuis overwegend Nederlands en daarnaast nog een of meer andere talen. Het onderwijs is gericht op directe aansluiting bij het onderwijs in Nederland. De spreekvaardigheid ligt op een hoog niveau.

- **NTC Richting 2:** Richting 2-kinderen spreken thuis Nederlands, maar een andere taal is dominant. Voor hen ligt de nadruk in het NTC-onderwijs op het bereiken van een zo hoog mogelijk niveau van mondelinge taal. Een kind mag maximaal twee jaar achterstand oplopen ten opzichte van het Nederlands onderwijs.

- **NTC Richting 3:** Omdat deze kinderen nog vrijwel geen Nederlands spreken, wordt dit als vreemde taal aangeleerd. De leerstof wordt aangepast aan het niveau waarop de kinderen starten. De spreekvaardigheid van deze richting is basaal.

maar als ik iets wil zeggen, komt er vaak eerst een Turks woord bij me op en daarna pas het Nederlandse." Berry heeft een duidelijk advies: "Zorg dat ten minste een van de ouders altijd Nederlands spreekt, of in ieder geval Nederlands gebruikt in dezelfde situatie." Dit wordt persoonspecifiek en situatiespecifiek taalgebruik genoemd. "Spreek het bijvoorbeeld altijd als je in huis bent", licht Berry toe. "Dan weten de kinderen waar ze aan toe zijn."

Boodschap overbrengen

"Ik merk in Antalya dat kinderen die de lessen volgen, de taal beter spreken dan kids die alleen thuis Nederlands spreken", vertelt Berry. Door in de klas en thuis de nadruk op communicatie te leggen, kun je kinderen enorm sti-

muleren. Dan gaat het er niet meer om of je de juiste woorden kent, maar of je een boodschap kunt overbrengen. Wat voor kinderen natuurlijk veel interessanter is. "Kinderen vinden het fantastisch als ze in het Nederlands kunnen bellen of als ze een Nederlands tv-programma kunnen volgen", weet Pieter. "Tegenwoordig kun je gratis via internet bellen, zelfs met beeld. Zo komen kinderen op een leuke en functionele manier in aanraking met gesproken taal."

Verschillen tussen kinderen

De groep kinderen die permanent in het buitenland woont en er soms zelfs geboren is, groeit. Dit zijn vooral R3-kinderen (zie kader). NTC-scholen die vooral met deze kinderen te maken hebben, moeten anders met spreek-

vaardigheid omgaan dan scholen waar R1 en R2 overheerst. Het is belangrijk dat ouders zich bewust zijn van de verschillen in aanpak en weten hoe zij thuis aan de spreekvaardigheid van hun kinderen kunnen werken.

R1 en R2: aansluiten op gespreksthema's en veel lezen

"Lezen en spellen spelen bij R1 en R2 vaak een grotere rol dan spreekvaardigheid, omdat de lessen bij R1 en R2 direct gericht zijn op terugkeer in het Nederlandse onderwijs", legt Pieter uit. "Dat is geen probleem, want deze kinderen spreken de taal doorgaans goed. Natuurlijk moeten ze wel blijven oefenen om het niveau op peil te houden. Thuis gebruiken ouders veelal dezelfde woorden en bepaalde thema's komen weinig aan de orde", zegt Pieter. "Sluit daarom als ouder ook aan op andere thema's, bijvoorbeeld die op school behandeld worden."

Lezen is in deze context ook belangrijk voor de spreekvaardigheid van

WERKEN AAN SPREEKVAARDIGHEID

Wel doen:

- Wees consequent: spreek in dezelfde situatie altijd dezelfde taal
- Houd het leuk
- Weet wat er op school behandeld wordt, spring in op dezelfde thema's
- Benoem dingen uit het dagelijks leven, dingen die je samen doet of ziet
- Stimuleer lezen en lees regelmatig voor
- Benadruk de successen, geef complimenten
- Zorg dat de betekenis van een woord goed duidelijk is

Niet doen:

- Alleen 'educatief verantwoorde' tv-programma's kijken en boeken lezen
- Woorden stampen
- Constant verbeteren
- Oefenen zonder duidelijk doel

Berry Vos

kinderen uit richting 1 en 2, omdat in leesboeken een veelheid aan onderwerpen aan de orde komt. Stillezen, hardop lezen, voorlezen, het draagt allemaal bij. Voorlezen en stillezen vinden kinderen vaak heerlijk, omdat ze het verhaal zo goed kunnen beleven. Zelf hardop lezen kan voor kinderen ten koste van de beleving gaan, maar vooral voor kinderen die de Nederlandse taal minder goed spreken (richting 3) kan het drempelverlagend werken om spontaan te gaan spreken.

R3: thuis consequent Nederlands spreken

Kinderen van richting 3 hebben een andere aanpak nodig. "In Antalya is het niveauverschil tussen de leerlingen groot. Enkele kinderen zijn in Nederland geboren en zij spreken de taal behoorlijk goed. Het grootste gedeelte heeft deze bagage niet", vertelt Berry. "Vooral onder de kleuters

zijn veel R3-kinderen, maar ook in de hogere klassen groeit hun aantal. Met hen ben je op een basaal niveau bezig: je leert ze voornamelijk woordjes." Voor deze kinderen is het erg lastig om tijdens de lessen en de buitenschoolse activiteiten alleen Nederlands te spreken, vaak schakelen ze over naar hun eerste taal. "De regel is om op school geen Turks te spreken, maar ik merk dat zelfs hulpouders dit moeilijk vinden", zegt Berry. "Ouders zijn wel heel gemotiveerd. Tenslotte willen ze allemaal graag dat hun kind Nederlands spreekt. Maar ook voor hen is het lastig om consequent te blijven." Soms krijgt de lerares ouders op bezoek die zelf geen Nederlands spreken, maar hun kind wel graag op een NTC-school willen doen, bijvoorbeeld omdat ze op termijn naar Nederland verhuizen. "Ik leg deze mensen altijd uit dat het heel belangrijk is dat een kind thuis ook veel Nederlands spreekt. Anders hebben

de lessen hier ook weinig zin. Daar is wel begrip voor."

Extra stimulans

Atty merkt dat het NTC-onderwijs de spreekvaardigheid van haar kinderen ten goede komt. "De school bestaat nu vijf jaar en ik merk dat mijn zoon en dochter enorm vooruit zijn gegaan. Zelf ben ik ook beter gemotiveerd om Nederlands met ze te spreken. Mijn dochter vindt het leuk om te lezen. In de schoolbibliotheek staan genoeg leuke boeken waar ze uit kan kiezen." De meeste kinderen gaan met veel plezier naar de lessen, weet Berry. "We gebruiken goede methodes. Zelfs spelling vinden ze leuk. Het feit dat ze hun Nederlandse vriendjes en vriendinnetjes weer zien, geeft natuurlijk een extra stimulans." De buitenschoolse activiteiten, die zo'n één keer per maand gehouden worden, zorgen dat de band nog hechter wordt. "Deze activiteiten zijn een groot succes," vertelt Atty, die in de activiteitencommissie van de school zit. "Meestal gaan ze over het thema dat op school behandeld is, maar natuurlijk vieren we ook culturele feesten zoals Sinterklaas en Koninginnedag."

Succeservaringen

Plezier hebben in het Nederlands spreken is voor alle leeftijden belangrijk. Jonge kinderen kun je vaak spelenderwijs helpen bij het vergroten van de spreekvaardigheid. Bij oudere kinderen kan dit lastiger zijn. "Mijn ervaring is dat je de interesse van kinderen kwijtraakt als je niet aansluit op hun belevingswereld," zegt Atty. "Mijn zoon van 13 vindt het moeilijk om gemotiveerd te blijven om Nederlands te spreken. Het Turkse onderwijs is pittig en belast de leerlingen behoorlijk. Hij heeft daarnaast weinig energie voor de buitenschoolse lessen. We proberen het zo leuk mogelijk te maken met Nederlandse computer-

spelletjes en tv-programma's, maar zelfs dat kan te spannend zijn."

Iedere ouder moet zoeken naar de methode die het best bij zijn kind past, maar een aantal zaken is voor iedereen belangrijk. De motivatie om iets te leren valt of staat bij succeservaringen. Als iets je lukt, doe je in het vervolg harder je best dan als je telkens faalt. "Met succeservaringen bouw je zelfvertrouwen op en dat heb je nodig om Nederlands te durven spreken," stelt Pieter. "De omgeving speelt daarbij een belangrijke rol. Ouders moeten de tijd nemen om te luisteren, om te communiceren met elkaar. Ik hoor regelmatig dat mensen verbaasd staan van de nieuwe woorden die hun kind gebruikt." Een veilige sfeer thuis en in de klas is ook onmisbaar. Kinderen moeten weten dat ze fouten mogen maken. "Nadrukkelijk verbeteren werkt remmend. Als kinderen geen fouten meer durven maken, heb je kans dat ze helemaal geen Nederlands meer durven spreken. Tenslotte gaat het om communicatie: het belangrijkste is of de boodschap overkomt. Het is mooi als dat vlekkeloos gebeurt, maar anders is er ook geen man overboord.

TIPS OM NEDERLANDS SPREKEN LEUK TE MAKEN:

- Nodig een Nederlands vriendje uit om te logeren
- Ga naar het zomerkamp van de Stichting NOB
- Gebruik tijdens het winkelen alleen Nederlands: niemand die het verstaat, je kunt het overal over hebben
- Bezoek leuke Nederlandse sites
- Lees strips in het Nederlands
- Speel een favoriet spelletje altijd in het Nederlands
- Bel en mail naar familie en bekenden in Nederland (lekker goedkoop via internet)
- Fouten maken mag
- Organiseer een Nederlandse filmavond
- Kijk Nederlandse tv-programma's via internet

Als het goed is, zullen de fouten langzaam verdwijnen. Oefening baart immers kunst."

